

Azərbaycanın insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində fəaliyyəti dünya üçün unikal modeldir

25 ilə yaxındır ki, müstəqilliyini bərpa edən, qısa, lakin zəngin inkişaf dövrü keçən Azərbaycan bu gün dünya birliyinə sürətlə inteqrasiya edir. Beynəlxalq təşkilatlarda uğurla təmsil olunan, böyük dövlətlərlə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələri quran ölkəmiz hər zaman demokratik prinsiplərə sadiqliyini nümayiş etdirir. Çünki hər bir dövlətin inkişafı ilk olaraq demokratiyadan keçir.

Müasir Azərbaycanın memarı ümummilli lider Heydər Əliyevin işləyib hazırladığı inkişaf strategiyasının əsas tərkib hissələrindən biri hüquqi dövlət quruculuğu və vətəndaş cəmiyyətinin formalaşdırılmasıdır. Hüquqi dövlət quruculuğu prosesini yüksək səviyyədə həyata keçirmək üçün əvvəlcə mükəmməl qanunvericilik bazası formalaşdırmaq lazımdır. Bu mənada yeni Konstitusiyanın hazırlanması zərurəti meydana çıxdı. Həmin vaxt Ümummilli Liderin başda olmaqla xüsusi komissiya yaradıldı, Konstitusiya layihəsi ümumxalq müzakirəsinə təqdim olundu. Bununla da 1995-ci il 12 noyabrda referendum yolu ilə müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası qəbul olundu. Konstitusiyanın 7-ci maddəsinin birinci bəndində qeyd edilir ki, Azərbaycan dövləti demokratik, hüquqi, dünyəvi, unitar respublikadır. Beləliklə, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində start götürən islahatların əsası qoyuldu.

Bundan sonra dövlət quruculuğunda demokratik inkişafı əsas meyar kimi qəbul edən Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində mühüm işlər görüldü. 1998-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin inkişafını yalnız "insan meyarı"nın inkişaf etdirilməsində görürək, insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində ilk fundamental sənəd olan Milli Dövlət Proqramını təsdiq etdi. Ümumilikdə demokratik, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasına, insan hüquq və azadlıqlarının sərəməli müdafiəsinə yönəlmiş tədbirlər nəticəsində bir çox uğurlar əldə edildi.

Azərbaycan demokratiyasının təməl prinsiplərindən olan insan hüquq və azadlıqlarının qorunması, təmin olunması sahəsində mühüm tədbirlər həyata keçirir. Artıq ölkəmiz bu sahədə qazandığı təcrübə ilə bir çox dövlətlərə nümunə kimi təqdim edilir. Bu onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanda insan əməlinə verilən dəyər dövlət siyasətinin mühüm

tərkib hissəsidir. Qeyd etdiyimiz kimi, bu sahədə mövcud olan ənənələrin əsası dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Qeyd edək ki, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində ulu öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il fevral ayının 22-də imzaladığı "İnsan və vətəndaş hüquqları və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" fərmanı və 18 iyun 1998-ci il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair" Dövlət Proqramı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Ümummilli Liderin bu istiqamətdə həyata keçirdiyi islahatların biri də "İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (ombudsman) haqqında" Qanunun qəbul edilməsi, Ombudsman Aparatının təsis edilməsidir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin yürütdüyü siyasi kursun əsasında humanizm ideyaları xüsusi yer tutur. Ümummilli Liderin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən islahatlar bu həqiqəti bir daha şərtləndirir. Qeyd edək ki, 1995-2003-cü illərdə 7 amnistiya aktı və 32 əfv fərmanı imzalanıb. Amnistiya aktları 77 mindən çox insana şamil edilib. Onlardan 21325 nəfəri cəzasının çəkilməmiş hissəsindən azad olunub. Ümummilli Liderin imzaladığı əfv fərmanları ilə 3 mindən çox insan bağışlanaraq cəzalarından azad edilib. Ulu Öndər böyük humanistlik nümayiş etdirərək imzaladığı əfv fərmanları ilə 1994-1995-ci illərdə dövlət çevrilişi cəhdlərində iştirak edən insanların da bir qismini bağışlayıb. Xüsusi olaraq vurğulamaq lazımdır ki, ulu öndər Heydər Əliyev humanizminin nəticəsi kimi 1998-ci ildə ölkəmizdə ölüm hökmü ləğv olunub. Bununla Azərbaycan Şərqdə ölüm hökmünü ləğv edən ilk dövlət kimi tarixə düşüb.

2003-cü ildən Azərbaycana rəhbərlik edən Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətin əsas tərkib hissələrindən biri də insan hüquq və azadlıqlarının ən yüksək səviyyədə təmin edilməsidir. Hər zaman Heydər Əliyev ide-

yalarına sadiqliyini nümayiş etdirən dövlət başçısı İlham Əliyev bildirir ki, ölkəmizdə demokratik proseslər müsbət istiqamətdə inkişaf edir: "Azərbaycanda demokratiyanın inkişafı təmin edilir. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu işində çox vacib işlər görülmüşdür. Demokratiya bizim şüurlu seçiminizdir. Azərbaycan müasir demokratik ölkə kimi uğurla inkişaf edir. Ölkədə bütün azadlıqlar təmin edilibdir. Söz azadlığı, vicdan azadlığı, sərbəst toplaşmaq azadlığı, siyasi plüralizm təmin edilibdir. Ölkədə siyasi sistemin formalaşması işində çox vacib addımlar atılıb."

Xüsusi olaraq vurğulamaq lazımdır ki, 2011-ci ildə imzalanmış Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Prezidentinin Sərəncamı hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində atılmış mühüm addımlar sırasındadır. Sənəddə bildirilir ki, demokratiya və insan hüquqları, sosial tərəqqi kimi ümumbəşəri dəyərlərə sadiq olan və hüquqi dövlət quruculuğu yolunda inamla irəliləyən Azərbaycan Respublikası insanların layiqli həyat şəraitinin, rifah səviyyəsinin, cəmiyyətdə özlərini təsdiq etmə imkanlarının artırılması üçün ciddi səylər göstərir. 2006-cı ildə qəbul edilmiş "Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı" insan hüquqlarının təmin edilməsi prosesinin keyfiyyətə yeni müstəviyə keçməsinə, universal və regional səviyyədə yeni əməkdaşlıq strategiyasının qurulmasına, dövlət və vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasına xidmət edir.

Azərbaycanın insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində fəaliyyəti dünya üçün unikal modeldir. Azərbaycan-Slavyan Gəncləri Assosiasiyasının sədri Səbuhi Abbasovun sözlərinə görə, dünyada ictimai-siyasi şüurun inkişafına təkən verən mühüm ideyalardan biri insan hüquqları anlayışıdır: "Günümüzdə bu anlayış elmi araşdırmaların əsas predmetinə, əksər ölkələrin konstitusiyalarının ana xəttinə, sülh və əməkdaşlıq haqqında beynəlxalq müqavilələrin başlıca mövzusunə çevrilib. Belə ki, milli inkişafın ən vacib şə-

ti kimi qəbul olunan insan hüquqlarına hörmət və onların müdafiəsi dövlətin ali vəzifəsidir. Bu gün Azərbaycanın dünyada müstəqil, hüquqi, demokratik dövlət kimi tanınması, ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi və müdafiə olunması məhz ulu öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasətinin nəticəsidir."

S.Abbasov bildirdi ki, yalnız demokratik prinsiplərin qorunmasına və inkişafına xüsusi önəm verilən ölkələrdə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə real təminat verilir: "Son illər Azərbaycanda həyata keçirilən islahatlar, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması istiqamətində görülən tədbirlər, qəbul edilən qanunvericilik aktları ölkəmizin dünya birliyindəki reytingini daha da yüksəldir. Bu da ondan irəli gəlir ki, əsas insan hüquq və azadlıqlarının qanunvericilikdə və real həyatda təmin edilməsi cəmiyyətdə demokratiyanın təşəkkülü və geniş inkişafı üçün həlledici amil rolunu oynayır."

"Hüquqi, demokratik və sivil cəmiyyətli dövlət quruculuğu yolunda inamla və qətiyyətli addımlar atan müstəqil Azərbaycan Respublikası "Dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı"ni qəbul etdikdən sonra bir müddət hələ də rus imperiyasının təsirindən ayrıla bilmədi", - deyən Səbuhi Abbasov qeyd etdi ki, baxmayaraq ki, dövlət müstəqilliyini qazandıqdan sonra Azərbaycan da demokratik inkişaf yolu ilə irəlilədiyini bəyan etmişdi, insan hüquq və azadlıqlarının yüksək səviyyədə təminatı məsələsi mühüm vəzifələrdən biri elan olunmuşdu. Ancaq bu sahədə heç bir uğura imza atılmamışdı. Bir-birini əvəz edən hakimiyyət nümayəndələrinin dövlət idarəçiliyindəki naşılıqlı müstəqilliyimizi məhvə doğru aparırdı: "Yalnız xalqın təkidli tələbi ilə ulu öndər Heydər Əliyevin yenidən Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışından sonra müstəqilliyimiz qorunub saxlanıldı və daha da möhkəmləndirildi. Ulu Öndərin siyasi xəttini layiqincə davam etdirən Prezident İlham Əliyev insan hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində mühüm əhəmiyyətli qərar-

lar qəbul etdi, sərəncamlar imzaladı.

Son illər Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəalliğının artırılması yönündə kifayət qədər iş görüldü. Bu istiqamətdə həyata keçirilən layihələr və onların icrasına xərclənən vəsaitlər öz bəhrəsini verməkdədir. Qeyd edək ki, bu sahədə ən diqqət çəkən məqamlardan biri Azərbaycanda gənclərlə bağlı siyasətin prioritetə çevrilməsidir. Azərbaycan-Slavyan Gəncləri Assosiasiyasının sədri əlavə etdi ki, gənclər cəmiyyətin ən dinamik zümresi olmaqla ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatda fəal iştirak edir, ölkədə baş verən bütün proseslərin mərkəzində dayanırlar: "Gənclərin siyasi fəalliğının artırılması onların inkişafı və potensialından cəmiyyətin tərəqqisi üçün istifadə edilməsində özünü göstərir. Gənclərin ictimai fəalliyyətinin ilk addımları məhz gənclər təşkilatından başlayır. Dövlətin mərkəzində və yerlərdə gənclərin ictimai-siyasi fəalliyyətinin əsas göstəricisi olan gənclər təşkilatının fəalliyyəti bir sıra amillərdən asılıdır: Həmin yerin sosial-iqtisadi göstəriciləri, iqtisadi obyektlərin profili və həcmi, gənclərin təhsil səviyyəsi, yerlərdə ali və orta ixtisas məktəblərinin mövcudluğu, gənclərin şəbəkələşmə vəziyyəti və onların koordinasiya edilməsi, gənclər üçün sosial mərkəzlər və onların idarə edilməsi, gənclər siyasəti ilə məşğul olan kadrların bilik və bacarıqları, regiondakı urbanizasiya vəziyyəti və s. gənclərin təşkilatlanmasına təsir göstərə bilən parametrlərdəndir."

S.Abbasov beynəlxalq aləmdə baş verən ikili standartlara da toxundu, bəzi qərəzli dairələrin insan hüquq və azadlıqlarından bir sıra dövlətlərə qarşı təzyiqa vasitəsi kimi istifadə etdiyini dedi: "Əgər Avropadakı bəzi dairələr ümumbəşəri insani və demokratiya təssübünü çəksəydilər, haqiqətən də insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəçisi olsaydılar, 20 ildən artıqdır, Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalı, bir milyondan artıq azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkünə çevrilməsi, fundamental insan hüquqlarının pozulması, işğal altında olan ərazilərdə etnik təmizləmə siyasətinin aparılması və bu kimi faktları da dile gətirər, Ermənistandan beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə hörmətsizlik etməyə son qoymağı qəti şəkildə tələb edərdilər. Erməni lobbisinin bütün cəhdlərinə baxmayaraq, qəbul edilən yalançı qətnamələr və böhtanla dolu hesabatlar Azərbaycanın dünya birliyində getdikcə artan nüfuzuna təsir edə bilməz. Çünki artıq ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin yüksək səviyyədə təmin edilməsi beynəlxalq aləmdə təqdir edilir."

Nail Rəhimzadə,
"iki sahil"

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçündür